

شبکه های اجتماعی و مشارکت سیاسی

ملیحه سادات حسینی¹

چکیده

با گسترش روزافزون شبکه های اجتماعی محققان رشته های مختلف علوم اجتماعی به تایید تاثیرات مختلف این شبکه ها پرداخته و آن را از منظرهای مختلف و آکادی کرده اند در این بین سوالی مطرح می شود که تاثیرات سیاسی آن به چه صورت رخ می نماید. در این مقاله ما درصدد بررسی تاثیر شبکه های اجتماعی آنلاین بر روی پروسه مشارکت سیاسی هستیم این تاثیر را چه از جنبه منفی بر روی مشارکت سیاسی و چه از جنبه مثبت بررسی می کنیم. و با موشکافی این مساله از منظر محققان علوم اجتماعی امکانات تکنولوژیک سایت های اجتماعی چون امکان بحث های آنلاین، تشکیل گروهها و دسترسی به اخبار معتبر سیاسی را روشن می کنیم. سپس امکانات تعاملی این شبکه ها چه به صورت بین فردی و چه به صورت تعامل با نظام سیاسی را تشریح کرده و به توضیح دو نمونه از این تعامل یعنی بررسی جنبش های اجتماعی (تعامل از پایین) و نحوه حکومت داری خوب (تعامل از بالا) و تاثیر رسانه های اجتماعی بر این دو مورد را واسازی می کنیم.

کلمات کلیدی: شبکه اجتماعی آنلاین، مشارکت سیاسی، رسانه های نوین، اینترنت، اجتماعات مجازی سیاسی.

مقدمه

مفهوم مشارکت سیاسی در عصر اطلاعات و گسترش ارتباطات دیجیتال تبدیل به موضوعی حساس و با مفهومی چند گانه شده و با تغییر نوع زندگی شهروندان و ایجاد سبک های جدید زندگی مبتنی بر وب و زندگی مجازی، درگیری شهروندان در جوامع مجازی و ایجاد اجتماعات دیجیتال زندگی سیاسی شهروندان نیز با تاثیر از این سبک زندگی شکل و سیاق جدیدی و هماهنگ با این نوع از زندگی یافته است. با گسترش این نوع از رسانه های نوین با ویژگی های خاص خود چون تعاملی بودن که برای این رسانه ها به کار گرفته می شود امکان ایجاد رابطه دو یا چند سویه و بازخوردی را فراهم می کند. چنین امکانی اکنون با دسترسی به اینترنت فراهم شده است (بابایی، 1391، 6). مهمترین عاملی که نقش رسانه نوین را از سایر وسایل سنتی متمایز می سازد قابلیت مبادله هم زمان اطلاعات است این ویژگی در سایر وسایل ارتباط جمعی تقریباً وجود ندارد عامل بعدی میزان اطلاعاتی است که در واحد زمان ارسال می شود سپس امکان چند رسانه ای بودن آن را تا حد یک پدیده کاملاً انحصاری از سایر پدیده ها جد می سازد. آخرین عامل عدم امکان یک کنترل موثر تکنیکی و حقوقی در شرایط حاضر است (حافظ نیا، 1391، 133).

هم اینک فناوری های مبتنی بر وب 2 و ایجاد پلتفرم های اجتماعی شبکه های اجتماعی مجازی به لحاظ عمومیت یافتن و محبوبیت در میان کاربران فضاهای سنتی را درنوردیده و با کوچک کردن فضا، تبدیل شدن به یک ارتباط خصوصی و شخصی و فارغ بودن از کنترل موثر از سوی مراجع قدرت، به وسیله ای بی بدیل در عرصه ارتباطات تغییر یافته و زمینه های تاثیرگذاری خارج از کنترل دولت ها و نهادهای قدرت را در جوامع به وجود آورده اند. اینترنت دارای قابلیت است که به واسطه آن افراد می توانند خودهای جدیدی را در دنیاهای جدید بسازند. این امور ممکن است در دنیای مادی اصلاً وجود خارجی نداشته باشند یا فرد به زعم خودش قادر به دستیابی به آن نباشد. این ها استفاده از فضای مجازی را برای کاربران جذاب تر می کند (اسلوین، 1380، 156). بنابراین روز به روز قشرهای مختلف از پایگاه های اجتماعی گوناگون وارد این شبکه ها می شوند.

شواهد تجربی نشان می دهد که میان گسترش رسانه ها و توسعه فرهنگ مردم سالارانه در یک کشور نوعی رابطه همزیستی وجود دارد به طوری که برخی محققان معتقدند رسانه ها عنصر مهم مردم سالاری را تشکیل می دهند. اینترنت با توجه به ویژگی هایی چون تعاملی بودن، همزمان بودن ارتباط، همه جایی بودن، فقدان کنترل مرکزی، فقدان مالکیت بر شبکه و سانسور

گریزی، فضای مناسبی برای احیای ابعاد از دست رفته مشارکت سیاسی و دموکراسی در جوامع پیشرفته و تقویت مردم سالاری جوان در جوامع در حال توسعه به وجود آورده است (حسین مسعود نیا، 1390، 172). اما محققانی نظیر پوتنام از تاثیر منفی رسانه های ارتباطی جمعی در فرایند اجتماعی شدن و بسیج سیاسی شهروندان بحث می کنند و نشان می دهند که رسانه ها به خصوص تلویزیون به طور بالقوه به انفعال شهروندان منجر می شود (همان، 173).

بسیاری از محققان عقیده دارند که تکنولوژی های رسانه ای جدید موضوعات جدیدی را پیش کشیده اند که باعث سازماندهی دوباره تعلقات سیاسی پیشین شده است فرض اساسی اثرات سیاسی رسانه، این مسئله است که رسانه های اجتماعی فراهم کننده اطلاعات مقدماتی سیاسی است که شهروندان بااطلاع با همفکری با دیگران و در آخر باعث رسیدن به یک توافق پایه ای برای واقعیت های اجتماعی می شود (Neuman, 2001, 317).

اینترنت با جای دادن طیف گسترده ای از بازیگران و کنشگران سیاسی اجتماعی در فضای مجازی و سایبرنتیکی خود از یک سو ابزاری برای تبلیغ و اشاعه نمادهای سیاسی اجتماعی و فرهنگی باورها و عقاید کنشگران گوناگون است و از سوی دیگر منبع مهم در ارائه آگاهی های سیاسی اجتماعی در جهان، عامل ارتباط فعالان سیاسی با مردم و در نهایت برانگیزاننده مهم رفتارهای اعتراضی و بسیج اعتراض ها در جهان به شمار می رود (سردار نیا، 1388، 152). استفاده زیاد از اینترنت با توجه به جوان بودن و تحصیلات بالای کاربران باعث گسترش اعتماد و ارتباط سیاسی بین شهروندان می شود.

شبکه های اجتماعی مجازی نیز به طور کلی با اهدافی از قبیل سازماندهی انواع گروه های اجتماعی مجازی، توسعه مشارکت های اجتماعی، به اشتراک گذاری علاقه مندی ها، علایق و دلمشغولی های خود را با یکدیگر به اشتراک می گذارند. یکی از تاثیرات شبکه های اجتماعی شکل گیری مفاهیمی چون صمیمیت و اعتماد در فضای سایبر است. مفاهیمی که در گذشته دستیابی به آنها در حد یک رویا بوده است (اسلامی، 1391، 4). مزایای شبکه های اجتماعی که باعث استقبال از آنها شده است شامل موارد زیر است: انتشار سریع و آزادانه اخبار و اطلاعات، افزایش قدرت تحلیل و تقویت روحیه انتقادی (هر چند امکان انتشار اطلاعات نارس و وجود دارد اما مخاطب می تواند اطلاعات را در پایگاههای مختلف با هم مقایسه کند و حتی می تواند از این طریق قدرت نقد و تحلیل خود را افزایش دهد شکل گیری و تقویت خرد جمعی که به عنوان یک پردازش گر بزرگ عمل می کند. نیروی ذهن و تفکر کاربران شبکه های اجتماعی با یکدیگر ترکیب می شود و نیروی بزرگی را ایجاد می کند.

مشارکت سیاسی

مشارکت یکی از شاخص‌های توسعه سیاسی است که مفهوم عام آن به معنای شرکت در فعالیت و یا حضور در گروه یا سازمان جهت تصمیم‌گیری و پذیرش نقش است (مسعودنیا، 1390، 180). مشارکت به طور کلی شرکت مستقیم و یا غیر مستقیم در شکل دادن به حیات اجتماعی و سیاسی است. ماهیت اساسی مشارکت: فعالیت شهروندی، رای دادن و دیگر شکل‌های مشغولیت‌های انتخاباتی، تماس با مقامات عمومی، عضویت در سازمان‌های مدنی، یا حتی اعتراض و تظاهرات است (delli carpini, 2004, 418).

در فرهنگ جامعه‌شناسی مشارکت سیاسی این‌گونه تعریف شده است: شرکت در فراگردهای سیاسی که به‌گزینه رهبران سیاسی منجر می‌شود و سیاست عمومی را تعیین می‌کند یا بر آن اثر می‌گذارد (ابراکرامبی، 1367، ص 286) اهمیت مفهوم مشارکت برای دموکراسی به‌گونه‌ای است که بسیاری از محققان مفهوم دموکراسی را در پیوند با مفهوم مشارکت تعریف می‌کنند و دموکراسی را مشارکت فعال و داوطلبانه مردم در اداره کارهای عمومی می‌دانند (عالم، 1383، 284). الن دوبنوا با تأکید بر مسئله دموکراسی معتقد است که حاکمیت مردم در مشارکت عمومی متجلی می‌شود منظور وی از مشارکت این است که فرد به تجربه شخصی خود را عضویت از جماعت و جزئی از کل بدن و نقش فعالی را که در این‌گونه تعلق و وابستگی مستتر است را به درستی ارائه کند (عالی زاده، 1388، 122).

بسیاری از دانش‌مندان علوم سیاسی مشارکت سیاسی را در دو مفهوم متعارف و غیر متعارف تعریف می‌کنند:

1. مشارکت سیاسی متعارف: با شرکت در احزاب و سازمان‌های رسمی، شرکت در انتخابات حضور در راهپیمایی‌ها، گفت و گو درباره مسایل سیاسی، کمک مالی به گروه‌های سیاسی تعریف می‌شود. برخی محققان مشارکت سیاسی متعارف را در ذیل دو نوع بررسی می‌کنند: شیوه‌های مشارکت سیاسی مربوط به انتخاب کردن همانند رای دادن، مبارزات انتخاباتی، در حالی که دیگر شیوه‌های مشارکتی غیر انتخابی هستند مانند تماس‌های شهروند محوری با مقامات رسمی، پیوستن به سازمان‌ها (verba et al, 1971).

2. مشارکت سیاسی غیر متعارف: مشارکت غیر متعارف هر گونه عمل داوطلبانه‌ای که اعضای جامعه به منظور تأثیر گذاری بر نظام و جریان‌های سیاسی و در خارج از چارچوب‌های تعیین شده و رسمی توسط سازمان‌ها و نهادها رسمی کشور انجام می‌دهند (مسعود

نیا، 1390، 181). شامل اعتصاب‌ها، تظاهرات خیابانی، بست نشستن‌ها، ایجاد راه‌بندان‌ها، و اشغال اماکن صورت‌های کنش جمعی کم و بیش تعارض‌آمیز برای مطالبات اجتماعی که زندگی سیاسی را خارج از انقضای دوره‌های انتخاباتی به چالش می‌کشند. نتایج بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهند که فراوانی کنش‌های اعتراض‌آمیز شهروندان رو به افزایش است (دورماگن، 1389، 253).

اخیراً با پیشرفت سریع اینترنت مردم می‌توانند به صورت آنلاین در سیاست مشارکت کنند همانند پیوستن به گفت و گوهای گروهی آنلاین یا سازمان‌های مجازی، بحث‌های سیاسی، گفت و گوی چهره به چهره با مقامات رسمی که اکنون به صورت وسیعی در رسانه‌های اجتماعی عضویت دارند، عضویت در کلپ‌های شخصیت‌های مستقل و یا مطرح‌مانند اساتید دانشگاهی، کارشناسان رشته‌های مختلف، شرکت در گفت و گوهای که برای بررسی سیاست‌های عمومی تشکیل شده‌اند.

تعریف شبکه اجتماعی آنلاین

شبکه اجتماعی آنلاین در ذیل مفهوم رسانه اجتماعی قرار می‌گیرد که البته عمده بار مفهومی این اصطلاح بر شبکه‌های اجتماعی است. تعاریف موجود از رسانه اجتماعی بسیار متنوع است اغلب این تعاریف بر دو عنصر اشتراک‌گذاری و تعامل تأکید دارند برخی از تعاریف تولید و انتشار محتوا را برجسته‌تر کرده‌اند و رسانه‌های اجتماعی را رسانه‌ای دانسته‌اند که امور تولید ویدئو، صدا، متن یا چند رسانه‌ای در آن توسط کاربران انجام می‌شود و در محیط اجتماعی سایبر منتشر شده بین هم‌تایان به اشتراک گذاشته می‌شود (عبداللهی، 1391، 149).

رسانه اجتماعی نرم‌افزاری است که افراد را قادر می‌کند تولیدات خود را به صورت آنلاین و مستقیم انتشار دهند و امکان ایجاد اجتماعات بین افراد و سازمان‌ها را بدون فیلتر امکان‌پذیر می‌کند (Bastion, 2004, 4). رسانه اجتماعی برای اهداف متفاوتی به کار برده می‌شوند. و سکوی برای معرفی خود، و ابزاری برای مدیریت روابط و مدیریت اطلاعات ارائه می‌کنند (Ibid, 5).

اصطلاح شبکه‌های اجتماعی را برای نخستین بار چی‌ای‌بارنز در سال 1954 طرح کرد و از آن پس به سرعت به شیوه‌ای کلیدی در تحقیقات و مطالعات بدل گشت. در تئوری شبکه اجتماعی سنتی، یک شبکه اجتماعی به این صورت تعریف می‌شود که یک مجموعه‌ای از نهادهای اجتماعی که شامل مردم و سازمان‌ها که به وسیله مجموعه‌ای از روابط معنی‌دار اجتماعی به هم متصلند و با هم در به اشتراک گذاشتن ارزش‌ها تعامل دارند. شکل سنتی خدمت شبکه اجتماعی بر انواع

روابط هم‌چون دوستی‌ها و روابط چهره به چهره متمرکز است اما خدمات شبکه اجتماعی امروزه بیشتر بر جامعه مجازی آنلاین و ارتباطات کامپیوتر واسط متمرکز است (معمار، 1391، 157). شبکه اجتماعی مجازی شبکه ای است که اشخاص را برای ایجاد و نگهداری ارتباطات شخصی توانا می‌سازد. فیسبوک در حال حاضر رهبری شبکه های اجتماعی را با یک میلیارد کاربر در اختیار دارد. خدمات مختلف شبکه های اجتماعی احتیاج به کاربران متفاوتی دارد. برای مثال شبکه های تجاری چون لینکدین (**LinkedIn**) یا شینگ (**xing**) برای مخاطبان حرفه ای، شبکه های چون آکادِمیا (**academia**)، ریسرچ گیت (**researchgate**)، و اینستاگرام (**Instagram**) بیشتر در بین کاربران جوان محبوبند. (**bastion, 2014,4**) شبکه اجتماعی مجازی دارای فضایی است که اجازه می‌دهد افراد در جامعه ای جدید، به طور مجازی زندگی کنند. و ضمن حفظ ارتباط خود دوستان جدید بیابند و بستری برای برقراری ارتباط و بحث و مبادله نظر فراهم می‌کند. تمرکز ما در این تحقیق بر روی انجام فعالیت‌های مربوط به امور عمومی و فعالیت های اجتماعی از قبیل یادگیری اشخاص در مورد انجام فعالیت های اجتماع محور، بحث در مورد موضوعات داغ سیاسی و اشتراک گذاری اخبار و اطلاعات سیاسی از دیگر رسانه ها در پروفایل ها و صفحه ها ویژه است.

شبکه اجتماعی و مشارکت سیاسی

زیمل یکی از پدران جامعه شناسی کلاسیک، عضویت در شبکه های اجتماعی را باعث خودآگاهی و رشد فردیت در افراد می‌داند. طبق نظر زیمل " هرگاه عضویت در یک یا چند حلقه اجتماعی جایش را به یک جایگاه اجتماعی در شبکه ای از حلقه های گوناگون اجتماعی دهد شخصیت فرد دگرگون می‌شود. وابستگی چندگانه به انواع حلقه های اجتماعی به خود آگاهی بیشتری می‌انجامد. انشعاب تعلق گروهی یک نوع احساس منحصر به فرد بودن و آزادی را بیدار می‌سازد پس وجود شبکه حلقه های اجتماعی پیش شرط پیدایش فردگرایی است " (کوزر، 1390، 264). از آنجا که هر شبکه اجتماعی مجازی می‌تواند سطح متفاوتی از اجتماعی سازی را فراهم کند با استفاده از این سطوح می‌توان آن را طبقه بندی کرد: سطح اول دسترسی به اطلاعات شبکه را ممکن می‌سازد. سطح دوم سبب می‌شود کاربران محتوای دیجیتالی را مبادله کنند و سطح سوم، امکان پیوستن و مشارکت در یک منفعت جمعی را و یا به عبارتی مشارکت در یک اقدام هماهنگ را برقرار می‌کند و سطح چهارم، باعث می‌شود اعضا پروفایل های خود را آشکار، شبیه سازی شده و سه بعدی مشاهده کنند(خلیلی، 1388). پس شبکه های آنلاین امروزه با این

امکانات و سطح دسترسی بالا، توانایی اثر گذاری بالقوه بر فرایند مشارکت های سیاسی و اجتماعی کاربران را دارا هستند.

چهار بعد استفاده از سایت های اجتماعی شامل: 1. تبادل اطلاعات و استفاده ابزاری 2. رابطه ای و شبکه سازی اجتماعی 3. کاربرد به صورت سرگرمی 4. پایه ای برای فعالیت های سیاسی (Bastion,2004,8). طبقه بندی زیر نیز تعدیل شده و مناسب سازی از طبقه بندی ارنشتاین (1969).

اشتراک گذاری اطلاعات: شهروندان اغلب در مراحل اولیه آن درمورد برنامه ها آگاه می شوند.. مشورت: شهروندان جویای نظر دیگران در باره عقایدشان می شوند. همکاری: شهروندان برای مشارکت فعال در انجام امور دعوت می شوند. قدرت واگذار شده: شهروندان در اجرای برنامه مسئولیت می گیرند. فعالیت حرفه ای: شهروندان بنیان گذار و کنترل کننده هستند. هر چند این سطوح به هیچ وجه مقیاسی برای ارزیابی مشارکت خوب نیستند. شکل های دیگری نیز برای کنش های مختلف وجود دارد (Ibid,10).

تاثیرات سیاسی سایت های شبکه اجتماعی

تحلیل ها، استدلالی کارا بر خلاف این دیدگاه که اینترنت تاثیر منفی بر مدنیت و التزام سیاسی دارد پیدا کرده اند هر چند هنوز از امکان ایجاد یک تاثیر باثبات بر روی التزام سیاسی با استفاده از اینترنت موفق نبوده اند. مطالعه ما متمرکز است بر روی سایت های شبکه اجتماعی که مجموعه ای است از امکان ارتباط آنلاین (چت) بارگذاری ویدئو، فرستادن ایمیل، شکل گرفتن گروه های گفتگویی، اشتراک گذاری فایل ها.

دیدگاه ها در مورد امکان ایجاد مشارکت سیاسی با استفاده از اینترنت و یا شبکه های اجتماعی آنلاین متفاوت است. در مطالعات مربوط به مشارکت سیاسی و سایت های اجتماعی دو فرض مطرح می شود نخست تفاوت بین مشارکت سیاسی آنلاین و مشارکت سیاسی آفلاین و همچنین بحث های مربوط به مشارکت سنتی و شکل های جدید از مشارکت مطرح می شود و فرض دوم مربوط به نحوه استفاده کاربران شبکه های اجتماعی از این سایت هاست. مشخص کردن نحوه استفاده مردم از این سایت ها تغییر بزرگی بر روی قضاوت در مورد تاثیر این شبکه ها بر روی مشارکت ایفا می کنند. مردم از این شبکه ها برای حفظ روابطشان، ایجاد و یا حفظ هویت شان، پایش اجتماعی، اشتراک اطلاعات و برای سرگرمی استفاده می کنند (Casteltrione,2015,4). استفاده از این ابزار تنها برای اهداف سرگرمی تاثیر منفی بر مشارکت مدنی ایفا می کند و شناخت و مشارکت موقعی دست یافتنی است که هدف استفاده از

این رسانه‌ها با اطلاع و آگاهانه باشد. تحقیقات در مورد راه‌های مختلف دسترسی به اینترنت دو نتیجه دربر داشته است: نخست میزان استفاده از اینترنت و دوم شکل استفاده از آن درباره میزان استفاده از اینترنت تحقیقات نشان داده است که بستگی به انگیزش‌ها، امکانات و مهارت‌های استفاده‌کننده دارد و همبستگی نزدیکی با سه شکاف مختلف اجتماعی دارد. نخست شکاف اجتماعی اقتصادی، افرادی با درآمد اقتصادی و آموزش نسبتاً پایین استفاده کمتری از افرادی با درآمد و آموزش نسبتاً بالا دارند دوم شکاف جنسیتی که زنان کمتر از مردان از اینترنت استفاده می‌کنند شکاف آخر شکاف سنی است افراد مسن‌تر استفاده کمتری از این وسیله دارند. در مورد شکل‌های استفاده از اینترنت تقیسم بین کسانی است که دارای علایق سیاسی هستند و از شبکه و اینترنت برای اهداف سیاسی استفاده می‌کنند و کسانی که این را انجام نمی‌دهند شبکه‌های اجتماعی یکی از کانال‌های است که افراد از طریق آن نقش اجتماعی خود را بازی می‌کنند. برای مثال جوانان برای مستحکم‌تر کردن ارتباطات خود و در درجاتی کمتر برای آشنایی با افراد جدید به این سایت‌ها می‌پیوندند. به علاوه راه جدیدی است برای تبادل اطلاعات و بحث‌های موضوعی هم به صورت خصوصی هم به صورت عمومی (Dompig, 2011, 20). تعاملات منظم بین کاربران شبکه‌های اجتماعی می‌تواند باعث پرورش اعتماد و قواعد عمل متقابل شود که کلید اولیه برای زندگی اجتماعی هستند.

برخی از صاحب‌نظران این دیدگاه‌ها را در سه بخش مختلف تقسیم بندی کرده‌اند (Casteltrione, 2015). دسته نخست محققان خوش‌بین، دسته دوم نرمالیست‌ها و دسته سوم محققان بدبین به این روند هستند. از آنجا که بین دیدگاه‌های نرمال و خوش‌بین تفاوت‌های چشم‌گیری وجود ندارد و در کل این دسته از محققان بیشتر بر جنبه‌ها مثبت این موضوع ورود می‌کنند ما در این تحقیق تنها دو دیدگاه خوش‌بین و بدبین را به صورت کلی یادآور می‌شویم.

محققان خوش‌بین درباره پتانسیل رسانه‌های اجتماعی برای آسان کردن و ترویج شکل‌های جدید تعهد سیاسی و زندگی عمومی صحبت می‌کنند. این ایده که تنها شکل‌های مشارکت شرکت در رای دادن و فعالیت‌های انتخابات محور است را رد می‌کنند. به عنوان مثال آنها با انجام تحقیقات جدید به این ارزیابی رسیده‌اند که جوانان در آمریکا تعهدات مدنی را رها نکرده‌اند و در عوض شکل‌های جدیدی از التزام سیاسی را یافته‌اند. آنها بر شکل‌های جدیدی از سیاست همچون شرکت در اجتماعات مجازی با هم‌تایان و هم‌فکرانشان بروی موضوع خاصی تاکید و استدلال می‌کنند که این مسئله تغییر از شکل‌های مشارکت انتخاب محور به شکل‌های مشارکت دیجیتالی است (Calder, 2013, 20). تغییر مشارکت از تاکید بر بسیج سیاسی نسبت

به دولت یا موسسات بر تاکید بر بسیج نسبت به موضوعات و دلایل، این تغییر به وسیله سیاست شخصی و فردی مبنا می یابد و مردم بیشتر به وسیله ارتباط شخصی با موضوعات، بازتاب سبک زندگی شخصی شان، به عنوان رابط بین ساخت هویت های سیاسی بر گرد موسسات و یا ساختار رسمی بسیج می شوند. شخصی سازی سیاست با ظهور پارادایم جدید شهروندی نیز مرتبط است که جایگزین شکل قدیمی شهروندی بر مبنای وظیفه و فداکاری شده است (Bennet, 2001, 770) البته مفهوم "سیاست شخصی" با "شخصی سازی سیاسی" که مبتنی بر کاریزمای رهبران سیاسی است متفاوت است تکنولوژی های دیجیتال شکل های ابداعی مشارکت مدنی را آسان کرده اند. پیام رسان (text messaging) سیاسی یکی از این ابزار است که شکل جدیدی از سیاست قدیمی شخص به شخص است. این نوع از سیاست ارتباطی میان فردی از شکل های همانند ایمیل فرستادن پیشی گرفته است. در حالی که تنها 15 درصد از ایمیل های که به وسیله سازمان های سیاسی فرستاده شده باز شده اند. تقریباً 95 درصد از پیام های فرستاده شده به وسیله پیام رسان ها باز شده اند و به همین ترتیب جواب این پیام ها نیز بسیار بیشتر از نوع ایمیل پاسخ داده شده است. زیرا این پیام ها به وسیله دوستان اشخاص فرستاده می شوند (kann, et al, 2007, 112).

این روایت باور دارد که رفتارهای مبنی بر شبکه سازی آنلاین پیوستگی مثبتی با مدنیت و مشارکت سیاسی دارند. ارزیابی انجام گرفته از خدمات جمعی داوطلبانه برای پیوستن به اعتراضات و یا تظاهرات برای فعالیت های حل مسئله مثبت بوده است (de zuniga, 2012, 319). توسعه سایت های شبکه اجتماعی مانند فیسبوک و مای اسپیس امکان تعداد بزرگی از بحث های مجازی را فراهم کرده اند. شبکه مای اسپیس شیوه دسترسی به افراد زیادی را داراست کسانی که به صورت تاریخی تمایلی به رای دادن ندارند، اما داشتن یک پروفایل مای اسپیس می تواند آنان را تحریک کند و علائق آنان را به راهی که می خواهد بکشاند. آنها می توانند از طریق دوستانشان در مورد کاندیداها مختلف یادگیری سیاسی داشته باشند. سخنگوی کمپین اوباما در انتخابات 2008 می گوید: مای اسپیس به طور قطعی یکی از ابزارهای است که ما استفاده می کنیم برای درگیر کردن کاربران اینترنت و این راهی است که قطعاً از راه های دیگر در پیوستن کاربران به کمپین موثرتر است (Baker, 2009, 72). جمیز اسلوین این تکنولوژی ها را دروازه های به سوی انواع نوین داد و ستدهای اجتماعی، الگوهای جدید وابستگی های دو سویه و فرصت های دوباره بازسازی های سیاسی معرفی کرده است. کاستلز نیز رویکرد مثبتی به این مسئله دارد امتیاز بزرگ شبکه، دسترسی آسان برای تمام کسانی که حرفی برای گفتن دارند، وجود دارد آن هم بی واسطه منافع قدرتمندی که رسانه های چاپی و کانال های پخش برنامه را

کنترل می‌کنند. برای حضور در صفحه شبکه‌های جهانی نیاز به ثروت و قدرت نیست. استعداد رسانه‌ای نوین برای کنار گذاشتن کانال‌های نهادمند حاضر، به نظر شانس بسیاری از افراد را افزایش می‌دهد و وابستگی‌شان را به منابع انحصاری گوناگون اطلاعات کاهش می‌دهد (دربیکی، 1389، 174).

اما در روایت دیگر محققان بدبین استدلال می‌کنند که پیوستگی بین استفاده از اینترنت و الترام سیاسی بسیار ضعیف بوده است و طنین پژواک‌های مشابه از دهه قبل که تاثیر مستقیم استفاده از اینترنت بر روی التزام سیاسی پررنگ اما اندازه تاثیر گذاری کوچک بود (Zhang, 2014, 24). این روایت بر این پایه استوار است که استخوان بندی جوامع مدرن از هم گسیخته شده است. نسل جدید از سیاست و زندگی عمومی قطع رابطه کرده است به ویژه جوانان که در جهان دیجیتال به دنیا آمده‌اند به طور فزاینده از شکل‌های مختلف سیاست رسمی مثل رای دادن و عضویت در احزاب بی‌علاقه شده است و درباره فعالیت‌های مدنی سنتی چون فعالیت‌های داوطلبانه در امور عمومی و یا وظایف مدنی حس درستی ندارد (Ibid, 28).

در این روایت رسانه‌های اجتماعی نقشی مخرب دارند و مشارکت‌کنندگان را از تمرکز بر شکل‌های مشروع و رسمی مشارکت دور می‌کنند. پوتنام در مطالعه برجسته خود (سرمایه اجتماعی و زندگی مدنی در آمریکا ظهور و سقوط جامعه آمریکا) "تصویری شکسته" از التزامات مدنی در جامعه معاصر ترسیم می‌کند. او تمایل مردم به شرکت در انجمن‌های مدنی و شکل‌های مشابه را پایین می‌داند. او این تغییر را به درک فزاینده از ارتباط نزولی بین فرایندهای سیاسی رسمی و مردم آمریکا می‌داند. پوتنام می‌نویسد: "اگر شما نقش‌های بازی و بازیگران را شناسید و نگران بازخوردها نباشید. به دور از ذهن است که خودتان نقشی بازی کنید" (Calder, 2013, 20). بروس بامبر نظریه‌ای دارد به عنوان "پلورالیسم شتاب داده شده". این نظریه بیان می‌کند که نت‌شتاب دهنده صورت بندی گروه‌های موضوعی و کنش است. این مسئله ساختار قدرت در آمریکا را تغییر داده است. اما نه به صورت انقلابی یا تغییر کیفی به فصلی جدید از تاریخ و یا دوره دموکراسی. او می‌گوید توسعه ارتباطات و تاثیر آن بر روی مشارکت سیاسی وابسته است به میل یا خواسته قبلا موجود شخص برای مشارکت، به این معنی است که فرد خواهان مشارکت بدون اینترنت نیز این کار را انجام می‌دهد (Barker, 2009, 71). فرهنگ سیاسی و درجه آمادگی حکومت برای تعامل با شهروندان باعث می‌شود که رسانه‌های اجتماعی پتانسیل ایجاد امکان‌های جدید مشارکت سیاسی را فراهم کنند. در آخر مقبولیت و اعتماد به رسانه‌های دیجیتال و استفاده از آنها برای اهداف عمومی در

بین شهروندان و داشتن سواد دیجیتال پایه های هرگونه مشارکت دیجیتال است) (Bastion, 2004, 28)

این دیدگاه معتقد است که رسانه های جدید، باعث پسرقت دادن انواع گفتمان های نظر خواهانه تر و سنگین تر جامعه مدنی شده است. این رسانه ها در بازاریابی تخصصی و تقسیم توده مردم تخصص یافته اند، و تمایلات اجتماعی وسیع تر را دچار نابسامانی و جدایی کرده اند، همچنین هابرماس نسبت به تکنولوژی های جدید که به گمان او تعاملات ارتباطی و بدین ترتیب اساس استدلال یک جامعه باز و دموکراتیک را نابود کرده است. بدین است (دریگی، 1389، 150). اینترنت به نوعی احساس جامعه گرایی را ترویج می کند اما باید منتظر ماند و دید که آیا این احساس به همبستگی منجر می شود یا خیر (عطاران، 1383، 109).

گروه های مجازی سیاسی

گروه های مجازی شکل گرفته در شبکه های اجتماعی از جمله کارکرد های شبکه های اجتماعی است که با ایجاد حس امنیت و آزادی بیشتر علاوه بر جلب مشارکت بالای سیاسی، بر صراحت پیام ها در تبادلات بین گروه ها نیز می افزاید (کیانپور و دیگران، 1392، 89). در شبکه ما تعاملاتی داریم که به واسطه گروه های خبری شبکه ای و اتاق های گفت و گو مشخص می شوند در سطح جهان ده ها هزار از چنین گروه های گفت و گو وجود دارد که پیوسته بسیاری از آنان از بین می روند و گروه های جدیدی تشکیل می شوند همچنین کلیه اشکال مختلف شبکه ای که توسط انواع بی پایان نهادها و گروه ها صورت می گیرد جنبه مهمی از این ارتباطات افراد با یکدیگر در سطحی وسیع است. مردم با یکدیگر نه تنها برای گفت و گو بلکه برای انجام کار در جهت اهداف سیاسی با هم ارتباط برقرار می کنند. البته استفاده از اینترنت برای اهداف سیاسی و جست و جوی اطلاعات جدی در اقلیت قرار دارد اما به دلیل آموزش بالای این کاربران جبران می شود (اکسفورد، 1385، 117). وقتی افراد درگیر گروه ها و انجمن های داوطلبانه می شوند هم از نظر فردی و هم از نظر اجتماعی منفعت می برند. در حال حاضر اینترنت در حال تغییر راه هایی است که ما با هم ارتباط برقرار و سازماندهی می کنیم و اجتماعی می شویم و به ویژه انقلاب اینترنت باعث ایجاد گروه های آنلاین شده است که در کارکرد شبیه گروه های آنلاین هستند و نه در شکل. امروزه همزمان با کاهش شکل گیری گروه های آنلاین؛ گروه های آنلاین در حال رشد هستند. تحقیقات نشان داده است که عضویت در گروه های آنلاین باعث افزایش مشارکت سیاسی آنلاین شده است. عضویت در این گروه ها باعث رشد التزامات سیاسی از طریق چندین مکانیسم شده است. عضویت در گروه باعث باز شدن راه برای بحث و مکالمه می شود که جز جدا ناشدنی فرآیند یادگیری و منجر به تصمیم سازی و افزایش سطح مشارکت می شود

(Feezell, 2009, 5). این گروه‌ها باعث تبدیل شدن شبکه‌ها به مرکزی برای تبادل اطلاعات و کم هزینه تر کردن بحث‌ها و مناظرات می‌شود. این گروه‌ها با کمترین امکانات مادی و مقررات دست و پاگیر باعث اشتراک ارزش‌ها و ایده‌ها می‌شود.

در جهت دیگر اینترنت ممکن است باعث بالا رفتن امکان "ظاهر شدن گزینشی" شود. جریانی که به وسیله آن افراد با گزینش‌گری پیام‌های دلخواه خود خودشان را بیشتر در معرض دید قرار می‌دهند. با این مزیت گزینش‌گری، افراد در جریان وب گردی تنها گروه‌های را انتخاب می‌کنند که در بحث‌های سیاسی با آنها هم رای باشند بنابراین گروه‌های آنلاین ممکن است منجر به کوتاه بینی‌های ایدئولوژیکی شود (Bimber, 2008). اولسون معتقد است که زمان رویارویی (چهره به چهره) مولفه مهمی برای ترغیب افراد به مشارکت است. برخوردهای فیزیکی باعث شکل‌گیری اعتماد افراد به هم می‌شود. چون اینترنت باعث نمی‌شود افراد با هم برخورد فیزیکی داشته، و یا باعث افزایش مسئولیت‌پذیری افراد نمی‌شود به طور بالقوه باعث آسیب به تاثیرات همبستگی افراد می‌شود البته برخی محققان اعتقاد دارند که دو شکل ارتباط آنلاین و آفلاین بسیار شبیه هم و حتی مکمل همدیگر هستند (Feezell, 2009, 10) هر چند تاثیر گذاری گروه‌های آنلاین وابسته به نوع بحث و کیفیت نظرات ارائه داده شده است. سایت‌های چون فیسبوک فضایی در اختیار افراد قرار می‌دهد که افراد می‌توانند با کسانی که علایق همانند دارند ملاقات کنند، اطلاعات درباره آن موضوع را منتشر کنند، و به بحث‌های عمومی کشیده شوند که برای فرایند مشارکت سیاسی و یا التزامات مدنی بسیار تاثیر گذار و با اهمیت است.

بحث‌های سیاسی مجازی

بحث سیاسی به جزئی از یک مذاکره یا گفت و گوی سیاسی گفته می‌شود که بین دو نفر از اعضای غیر نخبه جامعه سیاسی روی می‌دهد. مذاکرات سیاسی نه تنها باعث مبادله اطلاعات می‌شود بلکه چارچوبی تفسیری برای تفسیر اطلاعات ارائه می‌دهد. با اشاعه اینترنت بحث‌های رایانه‌ای نیز به بحث‌های چهره به چهره افزوده شده است، بحث‌های آفلاین به صورت بصری است و بحث‌های آنلاین به صورت نوشته و شاید غیر همزمان و در شرایط گمنامی است، Lin (2008, 567) اگر گمنام بودن هزینه‌های بحث سیاسی را پایین آورد و باعث انتقال بهتر مفاهیم به صورت نوشته شود، باعث بالا رفتن امکان مشارکت سیاسی می‌شود و برعکس اگر گمنامی باعث تبادلات غیر متمدنانه شود و محتوای وب باعث حواس پرتی افراد شود بحث‌های آنلاین باعث تاثیر کمتر از بحث‌های چهره به چهره می‌شود.

بحث‌ها بین افراد مختلف با درجه صمیمیت بالا و پایین نیز در این فرایند رخ می‌دهند بحث‌های میان دوستان معمولاً با اعتماد، احترام، نفوذ، و احترام متقابل است اما بحث کردن با بازدید

کننده ها، دوستان دوستان و غریبه ها از صمیمت کمی برخوردار است. درجه همبستگی قوی شبکه ها و یا همبستگی ضعیف شبکه ها به عنوان دو نوع از بحث های شبکه ای مطرح است که تاثیر متفاوتی بر مشارکت سیاسی دارد مطالعات اخیر نشان داه است که همبستگی قوی شبکه ها به عامل کلیدی برای نفرگیری سیاسی و مشارکت است (Weigel,2011,110). برخی عکس این تحلیل را انجام می دهند گراناوتر (granoveter) استدلال می کند که همبستگی ضعیف باعث آماده کردن اطلاعات و منابعی می شود که اشخاص نمی توانند در گروه‌ها بدون واسطه و نزدیک بیابند. در قلمرو سیاسی همبستگی کم باعث جابه‌جایی اطلاعات، تحریک سیاسی، یادگیری و عرضه فرصت های جدید برای مشارکت می شود (Huckfelt,1995). ویژگی مشخص بحث های شبکه ای توسعه مشارکت سیاسی آنلاین است و این بحث ها جزء مهمی برای تعهدات مدنی شهروندان است. بنابراین موافقت و یا مخالفت در این بحث ها دو مسئله متضاد با هم نیستند. هر دو به یک اندازه بر مشارکت سیاسی افراد تاثیر گذار است. پس بحث های گروهی سیاسی می تواند باعث وحدت و انسجام بین افراد شود و از هم گسیختگی و ذره ای شدن افراد که موجب کم اثر شدن فرد و انفعال سیاسی می شود جلوگیری شود.

اخبار سیاسی آنلاین

تحقیقات انجام شده نشان داده است که کاریرانی که از شبکه های اجتماعی به دلایل سیاسی استفاده کرده اند (بازدید از صفحه کاندیداها، فرستادن پیام برای آنها) برای مشارکت در فعالیت های مدنی علاقه مند تر بوده اند (Johnson,2014,28). شبکه های اجتماعی برتری ویژه ای برای راهپیمایی های انتخاباتی دارند این شبکه ها اهمیت زیادی برای کاربران به مثابه منبع اطلاعات سیاسی به خصوص برای جوانان دارد (smith,2011,47) تحقیقی که به وسیله باربارا انجام شده است نشان داده که کاربران شبکه های اجتماعی اعتبار اخبار شبکه های اجتماعی را بالا و با اعتبار ارزیابی کرده اند (Johnson,2014,38). کسانی که بیشتر اخبار آنلاین را مطالعه می کردند بیشتر علاقه مند به دیگر شکل های مشارکت آفلاین از خود نشان داده اند (Moffett,2014,4) شبکه های اجتماعی مکان های هستند که بیشترین حجم اطلاعات و اخبار در آنان مبادله می شود اما ممکن است درصد کمی از آن مربوط به امور عمومی است و یا همانند تلویزیون محتوای بیشتری مربوط به سرگرمی است و بخش اخبار کوتاه است البته با این تفاوت که سایت های شبکه اجتماعی با زندگی خصوصی در هم پیوسته است. (Zoniga, 2012,322)

مردم مطمئنا از شبکه های اجتماعی بیشتر برای ساخت هویت شخصی، روابط اجتماعی و یا سرگرمی استفاده می کنند. هرچند هیچ دلیل منطقی وجود ندارد که مردم نتوانند از این شبکه

ها برای امور عمومی استفاده کنند. شواهد یک مورد مطالعه در انتخابات سال 2008 آمریکا وجود دارد که در آن مردم اخبار گوناگون را از سازمان های خبری مختلف همانند هافینگتون (Huffington)، نیویورک تایمز (NewYork times) و سی ان ان (Cnn) در پروفایل های خود در فیسبوک منتشر می کردند (Ibid,324).

بر این اساس سایت های اجتماعی می توانند برای دسترسی به اخبار مورد استفاده قرار گیرند و این امر باعث بالا رفتن سرمایه اجتماعی فرد و تاثیر مثبت بر روی مشارکت و التزام سیاسی هم در حالت آنلاین و هم در حالت آنلایندارد. پس طبق این فرض هویت سیاسی افراد و جهت گیری روانشناختی آنان تاثیر زیادی بر روی تمایل آنان برای پیوستن به مشارکت های مدنی و فعالیت های سیاسی دارد. شکل استفاده از رسانه برای کسب اطلاعات و یا ساخت اجتماعی کمک مثبتی برای مشارکت مدنی دارد به همین نحوه استفاده از رسانه برای سرگرمی همانند تماشای شو های آنلاین و فیلم ها تاثیر منفی بر التزامات مدنی دارد (Wellman,2001,436) رسانه خبری همانند برنامه های اخبار می توانند رفتارهای مدنی را با استفاده از به کاراندازی استدلال های فکری و اطلاع از جزئیات رویدادها گسترش دهد. فرایند ارتباط بین افراد با استفاده از مبادله اطلاعات بر رفتار و جهت گیری فکری مردم تاثیر زیادی دارد.

از راه های مختلفی می توان از رسانه های اجتماعی برای مشارکت سیاسی استفاده کرد که می توان آنها را بر طبق نحوه جهت دهی تعاملات (حکومت به شهروندان و یا شهروندان به حکومت). تقسیم بندی کرد.

جنبش اجتماعی

جنبش های اجتماعی از فقره کنش ها و تعاملاتی است که از پایین به بالا و برای تاثیر گذاری بر حکومت طبق علایق شرکت کنندگان است. مبارزات نمادین برای درک جهان اجتماعی می تواند دو شکل متفاوت به خود بگیرد از جنبه عینی می تواند از طریق کنش های بازنمایی فردی یا جمعی به قصد نمایان کردن و ارزش دادن به برخی از واقعیت های باشد (بون ویتز، 1389، 114).

در جنبش های اجتماعی معاصر توجه بر آنچه زیست - جهان نامیده می شود . عواملی چون هویت، زندگی شخصی، همسایگی، جنسیت و روش و کیفیت زندگی تمرکز یافته است و در حوزه سیاست نیز دنبال تغییرات اساسی در نحوه زندگی اجتماعی، به خصوص در حوزه دموکراسی و جامعه مدنی هستند (اکسفورد، 1385، 147). یک جنبش اجتماعی شبکه ای از تعاملات غیر رسمی بین افراد گروه ها و یا سازمان هاست که بر مبنای یک هویت جمعی مشترک در برخوردی سیاسی و فرهنگی درگیر هستند (نش، 1387، 181).

اینترنت صدای گروه خاموش گروهی که وسیله ای نداشتند تا صدای خود را به خارج از گروه خود برسانند اما اینترنت توانسته این امکان را فراهم سازد (همان؛ 156) رسانه های اجتماعی از چند طریق می توانند بر جنبش های اعتراضی تاثیر بگذارند: نخست رسانه اجتماعی می توانند با سرعت بسیار زیادی به شکل گیری جنبش کمک کنند. دوم رسانه اجتماعی می تواند نقش با اهمیتی در به کار گیری افراد در جنبش بازی کند. سوم وقتی جنبش کاملا در حال نوسان است رسانه می تواند اطلاعات مخاطبان در مورد آنان را گسترش دهد (Tucker, 2014, 3).

رسانه اجتماعی می تواند دریافت اطلاعات برای محاسبه هزینه های بالقوه و یا مزایای مشارکت در جنبش را مشخص نمایند و رسانه ها امروزه به راحتی می توانند با فشار یک دکمه صفحه کلید کامپیوتر و یا گوشی هوشمند پیام های افراد درگیر در جنبش را به صدها و هزاران فرد برساند به علاوه این افکار از طریق شبکه های که خود افراد آنها را ساخته اند مانند شبکه های دوستان در شبکه های اجتماعی منتقل می شوند. وقتی این اطلاع یابی ها از طریق این شبکه های شخصی انتقال داده می شوند درجه تاثیر آن بر روی افراد بسیار بیشتر از آن است که بخواهند از طریق اخبار آگاهی پیدا کنند. (Ibid, 13)

سازماندهی جنبش ها از طریق امکان ایجاد انجمن های مجازی به آسانی انجام می شود، این رسانه ها می توانند با تسهیم اطلاعات کارکردهای مختلف را برای افراد متفاوت تعیین نمایند. رژیم ها را وادار به پاسخ گویی کنند، اطلاعات مختلف را برای مقابله با پلیس ضد شورش انجام دهند و کمک های پزشکی را برای آسیب دیدگان به سرعت فراهم نمایند در زمانهایی که بازتاب تحولات فضای مجازی در قالب سیاست به معنای سنتی آن نمود نمی یابد. بلافاصله سخن از انسداد سیاسی و یا پوپولیسم محکوم به شکست به میان می آید و یا تحلیل ها در چارچوب بدبینی ناشی از عدم سازماندهی و یکسانی مطالبات و در نتیجه در نظر نگرفتن جایگاه برای آنان در سیاست رقم می خورد. لذا نمی تواند بپذیرد که جنبش های که در محیط مجازی شبکه های اجتماعی رشد کرده اند در سیاست نقش تعیین کننده ای دارد. در عین حال انسداد سیاسی را در ارتباط با جنبش های اجتماعی به گونه ای تعریف می کند که انگار نمی تواند تولد حوزه های جدید برای عرض اندام سیاسی یافت و تنها سیاست را باید در نهایت در پای میز مذاکره و داد و ستد های معمول سیاسی در فضاهای از پیش تعیین شده به دست آورد (دربیکی، 1389، 150).

حکومت داری خوب

مفهوم حکمرانی خوب بر هم یاری حکومت و جامعه مدنی مبتنی است. این مفهوم بر این اصل بنیادی سیاسی استوار است که حکومت ها به جای آن که به تنهایی مسئولیت کامل اداره جامعه

خود را در تمام سطوح آن بر عهده گیرند، بهتر است در کنار شهروندان، بخش خصوصی و سازمانهای مردم نهاد، به عنوان یکی از نهادها یا عوامل مسئول اداره جامعه خود محسوب شوند) (Stoker, 1998,2). رسانه های اجتماعی قابلیت عرضه طیف بالقوه ای از حکومت داری ابتکاری و یافتن راه‌های جدیدی برای تعامل حکومت و شهروندان را دارا هستند، همانند استماع ملزومات شهروندان و عقایدشان و همچنین درگیر کردن آنان در تعیین دستور کار و فرآیند تصمیم گیری، همچنین با گسترش شفافیت و مسئولیت پذیری و بهبود خدمات اجتماع محور بیشترین پتانسیل استفاده از رسانه های اجتماعی برای حکمرانی خوب قدرت گرفتن ارتباط مستقیم و تعامل بین حکومت و شهروندان است. حکومت ها می توانند به شهروندان دسترسی داشته باشند بدون فیلتر های رسانه های جمعی. این رسانه ها منبعی مجازی از اطلاعات هستند برای حکومت های که می خواهند ملزومات شان را بر اساس تدبیر انجام دهند. رسانه اجتماعی می تواند مراحل مختلفی از فرایند حکومت داری خوب به کار برده شوند.

همچون تعیین دستور کار: ایجاد علاقه عمومی به مشکلات عمومی و یا استفاده از رسانه اجتماعی برای جمع آوری نظرات و یا ایده‌ها برای درگیر کردن شهروندان در فرآیند تعیین دستور کار و تعریف موضوعات مربوط به حوزه عمومی.

طرح کردن خط و مشی ها: رسانه ها برای مطلع کردن و مشورت با عموم و جمع آوری ورودی (in put) برای تدوین خط و مشی های جدید کار برده می شوند.

نظارت و ارزش‌یابی: رسانه های اجتماعی را می توان برای دیده شدن نظرات همچنین پایش این نظرات به کار گرفت (Bastion, 2014,8).

حکمرانی، پیامد تعامل دولت و شهروندان از طریق فرآیند سیاسی، توسعه سیاست‌گذاری، طراحی برنامه و ارایه خدمت است. شبکه های اجتماعی با افزایش شفافیت حکومت باعث قوی تر شدن شهروندان در مقابل حکومت می شوند. با استفاده از اطلاعات تعبیه شده در رسانه ها و شبکه های اجتماعی شهروندان دسترسی بی سابقه ای به حکومت ها پیدا کرده اند. این مسئله باعث نزدیکی فرهنگی مردم و حکومت ها می شود. همکاری نزدیک حکومت و شهروندان باعث می شود که دستگاه‌های حکومتی و شهروندان به سرعت تغییرات و خط و مشی های حکومتی را هماهنگ کنند.

این شبکه ها این پتانسیل را دارند که باعث کاهش فساد و قدرتمند تر شدن شهروندان در فرایند تصمیم سازی باشد و باعث قوی تر شدن سیستم کنترل و توازن می شود. البته این مسئله وابسته به بخش های مختلفی اعم از بازیگران فردی، سازمان ها و سیستم سیاسی اقتصادی است. (Hussain, 2014,8). مطالعات انجام شده نشان می دهد که مثلا در آمریکای شمالی شبکه

های آنلاین نقش زیادی در افزایش شفافیت حکومت و گسترش مشارکت سیاسی شهروندان در فرایند حکومت داری شده است (Ibid,10).

نتیجه گیری

با تغییر ویژگی های ارتباطی افراد جامعه، از طریق رسانه های نوین اجتماعی همچون سایت های اجتماعی میزان و نحوه مشارکت افراد جامعه در فرایند های سیاسی نیز متفاوت تر از دهه های قبل است. مشارکت افراد جامعه به شکل کنش ها و یا تصمیمات سیاسی روز به روز با تعاریف سنتی انجام گرفته از این مفهوم متفاوت تر می شود و ویژگی های جدیدی پیدا می کند که مطابق با زندگی و سطح فرهنگی شهروندان جوامع جدید است.

شیوه های مشارکت افراد به طور روز افزونی به سوی سیاست های شخصی و مطابق با زندگی شخصی افراد سامان می گیرد و بدینی به رسانه های جمعی و سنتی همچون تلویزیون و بنگاه ها و موسساتی که خواهان کنترل بر روند زندگی افراد هستند باعث روی آوردن بیشتر افراد جوامع اعم از توسعه یافته و یا در حال توسعه به سوی شبکه های اجتماعی و شرکت در زندگی مجازی و زندگی مطابق با افکار و اخلاقیات خود شده است. به طبع این شیوه از شبکه بندی اجتماعی، بر روند های سیاسی جامعه و تعاملات شهروندان با حکومت و یا حکومت با شهروندان تاثیر زیادی گذاشته است.

رشد روز افزون جنبش های نوین اجتماعی ناشی از شخصی شدن روند سیاست و تاثیر زیاد شبکه های اجتماعی آنلاین بر روی این روند است. به گونه ای که با استفاده از این شبکه ها سازمان یابی و هویت گیری مشترک افراد درگیر در این گروهها و نفرگیری برای جنبش بسیار سهل و آسان شده است و مشارکت سیاسی افراد در این شبکه ها چه به صورت آنلاین و سنتی و چه به صورت آنلاین در این جنبش ها بسیار آشکار است.

قابلیتهای شبکه های اجتماعی آنلاین امکانی بی نظیر را برای افراد ایجاد کرده است تا بتوانند به آسانی از سراسر مرزهای کشورها و یا حتی فراتر از مرزها به عنوان یک جامعه مطرح شوند و امکان ارتباط و تعامل با هم و با اشتراک علایق و مشکلاتشان به نزدیکی فکری بیشتری دست یابند. افراد و یا کاربران از طریق امکان گفت و گوهای آنلاین با افراد مختلف با علایق و طبقات گوناگون و یا مناظرات با مخالفان فکری خود علایقشان تراش خورده و صیقل یابد و از این میان محرک های بیشتری برای الترام در سیاست و فعالیت های مدنی پیدا کنند.

البته خوش بینی محض به این شبکه ها نمی تواند محدودیت های این شبکه ها چه از نظر امکانات و یا از جنبه زمینه و یا فرهنگی که کاربران در آن زمینه قرار دارند را نادیده بگیرد.

بسیاری از محققان این شبکه‌ها را تنها ابزاری می‌بینند که می‌تواند با ادغام در زمینه فرهنگی و ساختار اجتماعی که کاربران در آن قرار دارند جنبه مثبت و یا منفی بر مشارکت سیاسی ایفا کند. زیرا در بسیاری از جوامع کاربران حتی نمی‌توانند آزادانه بدون ترس از هزینه‌های سیاسی در این شبکه‌ها مشارکت کنند و مشارکت در این شبکه‌ها تنها محدود به اهداف سرگرم‌کننده و برخی اوقات محل روند گذار به دموکراسی است. در برخی از مناطق همچون روستاها نیز با کمبود امکانات ارتباطی باعث نابرابری بین این جوامع و جوامع شهری و برخوردار شده است و این جوامع روز به روز از هم دور تر و بیگانه تر می‌شوند.

البته اختلاف بین محققان بر روی اثرات شبکه‌های اجتماعی بر مشارکت سیاسی چه به عنوان نقش مختل‌کننده و یا نقش مثبت باعث واقع‌بینی بسیار بیشتر از اوایل شده است و محققان بدون پیش‌داوری و هیجان‌زدگی نقش این شبکه‌ها بر فرایند دموکراتیک کردن جامعه و یا روند گذار جوامع به دموکراسی را مورد بررسی قرار می‌دهند. و جنبه‌های مثبت و منفی این شبکه‌ها بیش از پیش آشکار شده است.

منابع

1. اسلوین، جیمز (1380)، اینترنت و جامعه، ترجمه عباس گیلوری و علی رادباوه، تهران: نشر کتابدار.
2. اکسفورد، بری، هاگینز، ریچارد (1385). رسانه‌های جدید و سیاست، ترجمه بابک دربیکی، تهران: نشر پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
3. آبرکرامبی، نیکلاس، استفن هیل و برایان اس. ترنر (1367). فرهنگ جامعه‌شناسی، ترجمه حسن پویان، تهران: نشر چاپ پخش.
4. بابایی، محمود، فهیمی فر، سپیده (1392) ویژگی‌های رسانه‌های نوین و الگوهای ارتباطی، فصلنامه مطالعات ملی و کتابداری و سازماندهی اطلاعات، سال چهارم، شماره 24.
5. بون ویتز، پاتریس (1389). درس‌هایی از جامعه‌شناسی پی‌یر بوردیو، ترجمه: جهانگیر جهانگیری، حسن پورسفیر، تهران: نشر آگه.

6. حافظ نیا، محمدرضا، قالیباف، محمدباقر، ملاحسینی اردکانی، رضا (1391). قابلیت های فناوری اطلاعات در اجرای دموکراسی مستقیم، پژوهشنامه علوم سیاسی، سال هفتم، شماره چهارم.

7. خلیلی، محمد (1388). تاثیر شبکه های اجتماعی بر جوانان، سایت آفتاب قابل دسترس در:

http://www.aftabir.com/articles/view/social/communications/c4_1388295747pfl.php

8. دریکی، بابک (1389). مشارکت رسانه های جدید در قلمرو سیاست. نشریه پژوهشنامه رسانه و مشارکت سیاسی، شماره پنجاهم. قابل دسترس در:

[http://csr.ir/departemants.aspx?abtd=05&&depid=62&semi d=441.](http://csr.ir/departemants.aspx?abtd=05&&depid=62&semi d=441)

9. دورماگن، ژان ایو، موشار، دانیل (1389). مبانی جامعه شناسی سیاسی، ترجمه عبدالحسین نیک گهر، تهران: نشر آگه

10. سردارنیا، خلیل الله (1388). اینترنت، جنبش های اجتماعی، و بسیج اعتراض ها: بررسی نظری و مصداقی چند جنبش اجتماعی، پژوهش های ارتباطی، سال شانزدهم، شماره 4.

11. عالم، عبدالرحمن (1383). بنیادهای علم سیاست، تهران: نشر نی.

12. عالی زاده، اسماعیل (1387). مشارکت سیاسی و تنوع رفتار رای دهندگان، نشریه فرهنگ اندیشه سال هفتم، شماره 26.

13. عبداللهی، رضا، شورگشتی، محسن، اخوت پور، بابک (1391). نقش رسانه های نوین در جنبش های اجتماعی (مطالعه موردی جنبش تسخیر وال استریت)، نشریه مطالعات فرهنگ و ارتباطات، سال سیزدهم، شماره هیجدهم.

14. عطاران، محمد (1383). جهانی شدن فناوری اطلاعات و تعلیم و تربیت. تهران: نشر موسسه توسعه فناوری آموزشی مدارس هوشمند.

15. کوزر، لوئیس (1390). زندگی و اندیشه بزرگان جامعه شناسی، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر علمی.

16. کیانپور، مسعود، عدلی پور، صمد، کیخایی، الهام (1392). تبیین جامعه شناختی تاثیر شبکه اجتماعی فیس بوک بر هویت قومی کاربران ترک در ایران. نشریه جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و چهارم، شماره پیاپی پنجاه و دو.
17. مسعود نیا، حسین، محمود اوغلی، رضا، رهبر قاضی محمود رضا، فروغی، عاطفه (1390). بررسی رابطه مصرف اینترنت با رویکرد و مشارکت سیاسی، نشریه دانشکده علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز، سال 14، شماره های 34-35.
18. معمار، ثریا؛ عدلی پور، صمد؛ خاکسار، فائزه (1391). شبکه های اجتماعی مجازی و بحران هویت (با تاکید بر بحران هویتی ایران). نشریه، مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، دوره اول، شماره چهارم.
19. نش، کیت (1387). جامعه شناسی سیاسی معاصر جهانی شدن، سیاست، قدرت. ترجمه محمدتقی دلفروز، تهران: نشر کویر.
20. یزدخواستی، بهجت، عدلی پور، صمد، سپهری، آسیه (1392). تحلیل محتوای صفحات و گروه‌های شبکه اجتماعی فیس بوک با نظریه حوزه عمومی هابرماس، نشریه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، دوره دوم، شماره یکم.
21. اسلامی، مروارید (1389). بررسی شبکه های اجتماعی و تاثیرات آن ها بر ابعاد مختلف زندگی، قابل دسترس در:

[Http://civilica.com/paper-nopadid01_nopadid01_018](http://civilica.com/paper-nopadid01_nopadid01_018).

لاتین

1. Baker, Megan (2009). The Impact of Social Networking Sites on Politics, " Undergraduate Review: a Journal of Undergraduate Student Research): 72-74. from. <http://fisherpub.sjfc.edu/ur/vol10/iss1/12>
2. Bastion, Geraldine, stilz, Melanie, Herlitz, Rene (2004). Social media and political participation, Bon&Eschborn:international Zusammenarbeit (GIZ)Gmbh.

- Bennett, W. Lance, Chris Wells, and Deen .3
Freelon(2011).“Communicating Civic Engagement:
Contrasting Models of Citizenship in the Youth Web
Sphere.” *Journal of Communication*, volume 61.
- Best, S. J., & Krueger, B. S. (2005). Analyzing the .4
.representativeness of Internet political participation
Political Behavior, 27(2), 183–216. doi:10.1007/s11109-005-
3242-y.
- Bimber, B. (2008). *The Internet and Political Fragmentation*. .5
In P. F. Nardulli (Ed.), *Domestic Perspectives on
Contemporary Democracy*. Chicago, IL: University of
Illinois Press.
- Calder,Ben (2013). *Political Participationin the Social Media* .6
Moment: the Emergence of personal politics. To view a copy
thes, visit [http:// creativecommons
Org/lecenses/by/3.0/ded](http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/ded).
- Casteltrione, isidoropaolo (2015). *The Internet, social* .7
*networking Web sites and political participation research:
Assumptions and contradictory evidence*. *First Monday*,
Volume 20,
Number.[http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/vie
w/5462/4403](http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/5462/4403)doi:<http://dx.doi.org/10.5210/fm.v20i3.5462>
- de Zúñiga, H. G., Jung, N., & Valenzuela, S. (2012). Social .8
media use for news and individuals’ social capital, civic
engagement and political participation. *Journal of
Computer-Mediated Communication*, 17(3), 319–336.
doi:10.1111/j.1083-6101.2012.01574.x
- Delli Carpini, M. X. (2004). *Mediating democratic* .9
*engagement: The impact of communications on citizens’
involvement in political and civic life*. In L. L. Kaid (Ed.),
Handbook of political communication research (pp. 395–
434). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Huckfeldt R, Sprague J . Citizens, politics, and social .10
communication: Information and influence in an election

- campaign. Cambridge, UK: Cambridge University Press; 1995. From Google Scholar.
- Kann, Mark E, Berry, Jeff, Grant, Connor (2007). The Internet and youth political participation, First Monday, volume 12, from http://firstmonday.org/issue/12_8/kan/html.
- Lin, C. A. (2008). Effects of the Internet. In J. Bryant, & M. B. Oliver (Eds.), Media effects: Advances in theory and research (3rd ed., pp. 567–591). New York: Routledge.
- Neuman, W. R. (2001). The impact of the new media. In W. L. Bennett & R. M. Entman (Eds.), Mediated politics: Communication in the future of democracy (pp. 299–322). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Smith, A. (2011). The Internet and campaign. Pew Internet & American Life Project. Retrieved March 12, 2015 from <http://www.pewinternet.org/Reports/2011/The-Internet-and-Campaign-2010.aspx>
- Stoker, Gerry (1998), “Governance as theory: five proposition”, international journal of social science, v 50, 17-28.
- Tucker, Joshua, Metzger, Megan, Penfold-Brown, Duncen, Bonneau, Richard (2014). Protest In the age of social media, carnegie press vol. 7 / NO. 4.
- Verba, S., Nie, N. H., & Kim, J.-O. (1971). The modes of democratic participation: A cross-national comparison. Beverly Hills, CA: SAGE Publications.
- Wellman, B., Haase, A. Q., Witte, J., & Hampton, K. (2001). Does the Internet increase, decrease, or supplement social capital? Social networks, participation, and community commitment. American Behavioral Scientist, 45(3), 436
- Zhang, Xinzhi, Ying lin, Wan (2014). Political participation in an unlikely place: how individuals engage in politics through

social networking sites in China, international journal of communication. Licensed under the Creative Commons Attribution Non-commercial No Derivatives (by-nc-nd).

Available at <http://ijoc.org>.

Feezell, Jessica, conroy, Meredith, guerrero, Mario (2009). .20 Facebook is... Fostering Political Engagement: A Study of Online Social Networking Groups and Offline Participation, available at

http://papers.ssrn.com/sol/papers.cfm?abstract_id=1451456

Dompig, Janin (2011). The potential of social network sites in .21 enhancing online political participation in the Netherlands.

Published: university of Amsterdam.

Hussain, Yasir (2014). Social Media as a Tool for .22 Transparency and Good Governance in the Government of Gilgit-Baltistan, Pakistan . published: center for development research university of Bonn.

Weigel, Margaret (2011). Social Networks that Matter: .23 Exploring the Role of Political Discussion for Online Political Participation, Oxford Journals First published online: November 29, 2011, available at <http://journalistsresource.org/studies/society/internet/online-political-participation-implication>.